

A történelem tantárgy tanításának elméleti és gyakorlati kérdései 3.	kreditszám: 2
a tanóra típusa: gyakorlat, heti óraszám: 2 óra	
számonkérés módja: gyakorlati jegy	
tantárgy tantervi helye: 7. félév	
A tantárgy célja: A történelemtanítás történetének áttekintése, annak vizsgálata révén, hogyan hatottak a történetírói irányzatok a történelemtanításra. A történelem érettségi vizsga sajátosságainak megismerése.	
Tematika: 1. A hivatalos történelemtanítás előtti korszak – a nevelés szándéka a történetírásban 2. A hivatalos történelemtanítás kezdetei, a történelemtanítás az ókorban és a középkorban 3. A történelemtanítás a koraújkorban, a felvilágosodás és a romantika hatása. A történelemtanítás a 19. században 4. A századforduló és a Horthy-korszak történelemtanítása a '20-as években, a „keresztény-nemzeti” kurzus. Történelemtanítás az 1930-as és '40-es években 5. A marxizmus hatása a történelemtanításra, a Rákosi- és a Kádár-korszak. Történelemtanítás a rendszerváltás után 6. A történeti tankönyvkutatás célja és módszerei. Tankönyvelemzés – reformkor 7. A tankönyvkutatás gyakorlata A kurzus során továbbá a hallgatók átfogó, a történelmi előzményeket is figyelembe vevő keretben ismerhetik meg 8. az új érettségi vizsgamodell pedagógiai céljait, 9. az abban rejlő értékelési filozófia jellemzőit, 10. a vizsgaszervezés logisztikai rendszerét, 11. a vizsga jogszabályi háttérét, formai és tartalmi jellemzőit, 12. a történelmi tudás és a kompetenciák „mérésének” lehetőségeit,	

13. ill. hogy a kétszintű érettségi milyen szerepet tölt be az oktatás tartalmi modernizációjában.

A vizsga elméleti háttérének elsajátítását gyakorlatorientált feladatok támogatják:

- a történelem írásbeli érettségi esszé értékelése – standardizáció,
- a történelem érettségi tételsor formai és tartalmi jellemzői és témakörei,
- a történelem szóbeli érettségi tétel felépítése, az orientáló kérdések szerepe és a források szelektálása,
- A történelem szóbeli érettségi vizsga értékelése.

Követelmények:

1. Szóbeli kollokvium.
2. 6-8 oldalas írásbeli dolgozat elkészítése, tudományos munkával szemben elvárható jegyzetapparátussal. Témája: Egy tetszőlegesen kiválasztott tantervi téma (pl. a honfoglalás, az államalapítás, a tatárjárás, a felvilágosult abszolutizmus, a francia forradalom, 1848-1849, amerikai polgárháború stb. stb.) történelem tankönyvekben való megjelenésének bemutatása. A tanulmány mutassa be, hogy az adott téma tárgyalása hogyan változik a különböző korszakok tankönyveiben (használgon fel minél több tankönyvet, min. 3 különböző korszakból!), milyen történetírói irányzatok, milyen politikai szándékok mutathatók ki az egyes tankönyvek nézőpontjaiból, értékítéletéből!
3. Részvétel és aktív órai munka a *Tankönyvkutatás gyakorlata* c. órán.
4. A kurzus során a hallgatóknak egy előre meghatározott érettségi témakörben az érettségi követelményrendszerben előírt elvárásoknak megfelelő szóbeli érettségi tételt, egy hozzá kapcsolódó kidolgozott javítókulcsot és egy elvárható mintafeleletet kell készíteniük. Az elkészült munkák korrekciójára közös reflexió ad lehetőséget.

Kötelező irodalom az 1-7. témákhoz:

- Dévényi Anna – Gőzsy Zoltán: A történelem tanításának tartalmi és módszertani változásai. Egyetemi jegyzet a Történetírói irányzatok és hatásuk a történelemtanításra című kurzushoz.

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/tort_tan_valt/index.html

- Dévényi Anna - Gőzsy Zoltán: A történelemtankönyvek elemzése. Szempontok a tankönyv, mint történeti forrás vizsgálatához. *Fons* XX. (2013) 2. sz. 191-220.
- Dévényi Anna – Gőzsy Zoltán: Szempontok a történelemtankönyvek dekódolásához. In: Csóka-Jaksa Helga, Schmelczer-Pohánka Éva, Szeberényi

Gábor (szerk.) Pedagógia - oktatás - könyvtár: Ünnepi tanulmányok F. Dárdai Ágnes tiszteletére. Pécs, 2014. 145-166.

- Dévényi Anna: A magyar történelemtankönyvek ideológiai-szemléleti és didaktikai változásai 1945 és 1989 között - egy ellenforradalmi miniszterelnök példáján. *Történelemtanítás* (XLVI.) Új folyam II./1. hivatkozási azonosító: 02-01-06) <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/03/devenyi-anna-a-magyar-tortenelemtankonyvek-ideologiai-szemleleti-es-didaktikai-valtozasai-1945-es-1989-kozott-egy-ellenforradalmi-miniszterelnok-peldajan-02-01-06/>

Ajánlott irodalom az 1-7. témákhoz:

- F. Dárdai Ágnes: A tankönyvek megítélésének minőségi paraméterei In: F. Dárdai Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. II. kötet Pécs, 2006.
- F. Dárdai Ágnes: Tankönyvek a társadalmi-politikai érdekek kereszttüzében. In: F. Dárdai Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. II. kötet Pécs, 2006.
- F. Dárdai Ágnes: Tankönyvelemzési modellek a nemzetközi tankönyvkutatásban. In: F. Dárdai Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. II. kötet Pécs, 2006. (A teljes tanulmánykötet letölthető innen: <http://www.lib.pte.hu/konyvtarrol/munkatarsaink/dardai/publikaciok/text/book/index.html>)
- Katona András: A Széchenyi-kép változásai a rendszerváltozás előtti ötödfél évtized magyar történelem tankönyveiben *Történelemtanítás* (XLV.) Új folyam I. 4. szám, 2010. december
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/12/katona-andras-a-szechenyi-kep-valtozasai-a-rendszervaltozas-elotti-otodfel-evtized-magyar-tortenelemtankonyveiben-01-04-05/>
- Katona András: Képek és arcképek a magyarországi történelemtanítás múltjából 1-7. *Tanári Kincsestár. Történelem*. Raabe Kiadó Kft. (2005,2006, 2007-es számok) letölthető: <http://www.tortenelemtanitas.hu/2010/02/kepek-es-arckepek-a-magyarorszagi-tortenelemtanitas-multjabol/>
- Romsics Ignác: Clio bővületében - Magyar történetírás a 19-20. században – nemzetközi kitekintéssel. Osiris, Bp. 2011.
- Szőke András: Apostolok jogán? In Albert. B. Gábor: Tudatformálás vagy tudattorzítás? Kölcsey Intézet, Budapest, 2004. 65-74.
- Unger Mátyás: A történelmi tudat alakulása középiskolai történelem-tankönyveinkben a századfordulótól a felszabadulásig. Bp. 1976.

Kötelező irodalom a 8-13. témákhoz:

- F. Dárdai Ágnes – Kaposi József: A történelemtanítás elmúlt 30 éve (1990–2020) – helyzetkép és perspektíva. MAGYAR PEDAGÓGIA, 121. évf. (2021) 2. szám, 137–167.
<https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia/article/view/474>
- F. Dárdai Ágnes – Kaposi József – Katona András (Szerk.) A Történelemt@nítás a történelemtanításért. Válogatás a Történelemtanítás online folyóirat írásaiból (2010–2020). Magyar Történelmi Társulat. 2020.
<https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23750>
- Gyertyánfy, András (szerk.): A történelemtanítás elmélete és gyakorlata: Szöveggyűjtemény. Pécs, PTE BTK, 2023.
<https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/34861>
- Knausz Imre: A múlt kútjának tükre. A történelemtanítás céljairól. Miskolc, 2013. <https://mek.oszk.hu/15500/15519/15519.pdf>
- Kojanitz László: A történelmi gondolkodás fejlesztése. Iskolakultúra, 23. évf. (2013) 2. szám, 28–47.
<https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21365>

Oktatók: dr. habil. Bánkuti Gábor, dr. habil. Gözsy Zoltán